

1. DAĻA

1. Cik oficiālo valodu ir Eiropas Savienībā (ES)?

- 29
- 4
- 24

2. Kad kāda no valodām kļūst par ES oficiālo valodu?

- Līdz ar kādas valsts pievienošanos ES
- Ja par to balso lielākā daļa ES pilsoņu
- Tas tiek lemts katru pavasari Eiropas Parlamenta (EP) sapulcē

3. ES Pamattiesību hartā ir nostiprināts daudzvalodības princips. Ko tas nozīmē ES pilsoņiem?

- Visās ES skolās var apgūt 24 ES oficiālās valodas
- ES pilsoņi var sazināties ar ES iestādēm visās 24 oficiālajās valodās
- Visās ES iestādēs ikdienas darba valodas ir visas 24 oficiālās valodas

4. Eiropas Parlamentā, kas ir tiešās vēlēšanās ievēlēta ES likumdošanas iestāde, visas oficiālās valodas tiek lietotas oficiālajās sanāksmēs un dokumentos. EP darbojas vairāki tulkošanas dienesti. Tā kā ikvienu tekstu no vienas valodas var iztulkot visās pārējās 23 valodās, cik kombināciju šādi iespējams izveidot?

- 652
- 752
- 552

5. 2023. gadā Eiropas Komisijas rakstiskās tulkošanas dienests visvairāk lappušu – vairāk nekā divus miljonus – iztulkoja no angļu valodas, bet visvairāk lappušu tika iztulkots franču valodā – vairāk nekā 164 tūkstoši. Cik lappušu 2023. gadā tika iztulkots latviešu valodā?

- 10631
- 100631
- 1631

6. Kuras jomas teksti visbiežāk (2023. gadā tie bija 54 % no visiem tulkotajiem tekstiem) tiek tulkoti ES?

- Tīmekļvietņu teksti
- Konsultācijas par ES jautājumiem sabiedrībai
- ES likumi

7. Latviešu valodā par tulku sauc profesijas pārstāvi, kas tulko mutvārdos. Kā latviešu valodā sauc profesijas pārstāvi, kas tulko rakstveidā?

- Tulkotājs
- Adaptētājs
- Rakstītājs

8. Cik tulku nepieciešams EP sanāksmē, kurā jānodrošina tulkojums 24 oficiālajās valodās?

- 24 tulki
- 72 tulki
- 102 tulki

9. Kas ir sinhronā tulkošana?

- Tulks mutvārdos pārtulko runu tās beigās
- Tulks rakstveidā pārtulko to, kas ir pateikts
- Tulkošana notiek mutvārdos vienlaikus ar runāto tekstu

10. Cik sen kopš Latvijas iestāšanās ES Latvijas delegātiem ES institūcijās tiek nodrošināts tulkojums latviešu valodā?

- No pirmās dienas
- No simtās dienas
- No otrā gada

11. Kāds ieguvums ir tam, ka latviešu valodā tiek tulkoti ES dokumenti un sanāksmes?

- Latviešu valodā tiek izdots vairāk grāmatu
- Latviešu valodā runā vairāk cilvēku
- Tiek attīstīta latviešu valodas terminoloģija

12. Pirms iestāšanās ES 2004. gadā Latvijai kā nākamajai dalībvalstij bija jāiztulko latviešu valodā apjomīgais ES tiesību kopums *acquis communautaire*, kurā ietilpst visi ES spēkā esošie pamatlīgumi, likumi un likumdošanas akti. Cik lappušu tobrīd bija šajā ES tiesību kopumā?

- Vairāk nekā 5 tūkstoši lappušu
- Vairāk nekā 85 tūkstoši lappušu
- Vairāk nekā 85 miljoni lappušu

13. Par ES himnu „Oda priekam”, kas apstiprināta 1985. gadā, ir izvēlētas pirmās astoņas rindas no Frīdriha Šillera jau 1785. gadā uzrakstītā plašā dzejas darba „Priekam” (*An die Freude*). Kārlis Stālbergs ir pirmais un pagaidām vienīgais, kas latviešu valodā iztulkojis pilnīgi visu F. Šillera „Priekam”. Kurā gadā tas notika?

- 1967. gadā
- 1795. gadā
- 1867. gadā

14. Kurā no starptautiskajām organizācijām tiek izmantots visvairāk oficiālo valodu?

- ES
- NATO
- ANO

2. DAĻA

1. uzdevums

Latviešu valoda ir viena no 24 oficiālajām ES valodām. Tas nozīmē, ka ikviens Latvijas iedzīvotājs ar ES iestādēm var sazināties latviešu valodā un visi nozīmīgie ES dokumenti tiek tulkoti latviešu valodā. Īpaši liela nozīme tam ir latviešu valodas attīstībā, sevišķi terminoloģijā. Tieši ar ES dokumentu tulkojumiem pēdējo desmitgažu laikā latviešu valodā ir ienākuši daudzu jēdzienu nosaukumi, gan paplašinot līdz šim retāku internacionālismu lietojumu, gan pārņemot un pielāgojot latviešu valodas sistēmai jaunus svešvārdus, gan radot jaunus vārdus.

Viens no pirmajiem Latvijai nozīmīgajiem ES dokumentiem ir 2003. gada 16. aprīlī Atēnās parakstītais līgums starp ES dalībvalstīm un valstīm, kas 2004. gadā pievienojās ES.

1. [Iepazīsti līguma tekstu.](#)
2. Atbildi uz viktorīnas jautājumiem par svešvārdiem, kas izmantoti šajā līgumā.

1. Lietvārds *kompetence* periodikā latviešu valodā tiek lietots jau vismaz kopš 1886. gada, un mūsdienās to dzirdam teju katru dienu. Daudzu svešvārdu pamatā ir latīņu valodas vārdi – *kompetence* saistāms ar latīņu *competere* formām *competens*, *competentia*. Ko nozīmē vārds *competentia*?

- Sacensība, cīņa
- Saskaņa, vienošanās, simetrija
- Pozitīvs, labdabīgs

2. Valstis mēdz ratificēt dažādus līgumus, vienošanās un citus juridiskus dokumentus. Ko nozīmē *ratificēt*?

- Apstiprināt
- Noraidīt
- Izskatīt

3. Deponēt var gleznas muzejā, naudu bankā, dokumentus arhīvā un citas vērtīgas lietas dažādās iestādēs. Ko nozīmē *deponēt*?

- Pārdot
- Uzdāvināt
- Nodot glabāšanā

4. Valsts pamatlikumu, kas nosaka tās sabiedrisko un valsts iekārtu, vēlēšanu sistēmu, valsts varas un pārvaldes institūciju organizācijas un darba principus, pilsoņu galvenās tiesības un pienākumus, sauc par konstitūciju. Kā sauc Latvijas Republikas pamatlikumu jeb konstitūciju?

- Saeima
- Satversme
- Harta

5. Daudzu svešvārdu pamatā ir grieķu valodas vārdi. Grieķu *prōtokollon*, kas kā mūsdienu vārds *protokols* ar dažādu valodu starpniecību laika gaitā nonācis arī latviešu valodā, apzīmēja papirusa ruļļa pirmo lapu, kurā tika norādīts ruļļa izgatavošanas datums. Grieķu vārda pamatā ir priedēklis *prōto-* ('pirmais') un lietvārds *kolla* ('līme'). Kāda šim grieķu valodas vārdam ir saistība ar līmi?

- Papirusa gatavošanā tika izmantota līme
- Dažreiz pirmo lapu ar informāciju par saturu pielīmēja pie manuskripta ietvara
- Dažreiz cilvēki visiem mājas manuskriptiem pielīmēja savas dzimtas piederības zīmi

6. Vārdam *origināls* mūsdienu latviešu valodā ir vairākas nozīmes. Kurā nozīmē tas ir lietots šajā fragmentā? „Šā līguma oriģinālu vienā eksemplārā angļu, čehu, dāņu, franču, grieķu, holandiešu, igauņu, īru, itāļu, latviešu, lietuviešu, maltiešu, poļu, portugāļu, slovāku, slovēņu, somu, spāņu, ungāru, vācu un zviedru valodā deponē Itālijas Republikas valdības arhīvā [..].”

- Vienreizējs, paša autora radīts literārs darbs, arī teksts (pretstatā tulkojumam)
- Autora veidots teksts vai attēls, kas paredzēts poligrāfiskai pavairošanai, kopēšanai
- Pirmreizējs teksts, dokuments (pretstatā norakstam, kopijai)

7. Kura no minētajām pazīmēm ietverta svešvārdā *eksemplārs*? Latīņu valodas vārds *eximere* nozīmē ‘izņemt, atbrīvot, pārvietot’.

- Atsevišķs
- Kopīgs
- Savs

8. Kuri latviešu valodas vārdi ietver internacionālisma *autentisks* nozīmi?

- Vecs, sens, aizmirsts
- Īsts, ticams, neapšaubāms
- Labs, skaists, patīkams

9. Svešvārds *delegācija* latviešu valodā tiek lietots jau vairākus gadsimtus. Tā 1882. gada nedēļas laikrakstā „Arājs” ievietota īsa ziņa par Vidzemes muižnieku pārstāvju delegāciju pie senatora, lai pārrunātu aktuālas zemes lietas. Ko nozīmē vārds *delegācija*?

- Plašs oficiālu personu brauciens uz ārzemēm
- Cilvēki, kas piedalās sarunās par zemes apsaimniekošanu
- Cilvēku grupa, kas pilnvarota pārstāvēt noteiktas intereses

10. Jēdziens *republika* cēlies no latīņu valodas *res publica* ('sabiedriska lieta, valsts lieta, valsts'), un *republika* ir valsts iekārtas veids. Kas ir viena no būtiskākajām republikas kā valsts iekārtas veida pazīmēm?

- Tajā visiem cilvēkiem obligāti jāiegūst augstākā izglītība
- Tajā augstākie valsts varas orgāni tiek vēlēti vēlēšanās
- Tajā vienmēr valda demokrātija

2. uzdevums

Reizēm rodas neskaidrības, kā latviešu valodā izrunājams vai rakstāms kāds svešvārds. Galvenais princips aizgūtu vārdu lietojumā ir oriģinālvalodas izrunas ievērošana, cenšoties novērst starpniekvalodu ietekmi. Laika gaitā latviešu valodā ir izveidojušās noteiktas tradīcijas aizgūto vārdu pierakstā. Izvēlies pareizo katra svešvārda rakstības variantu!

Kā pareizi?

1.

- Federatīvs
- Fediratīvs
- Federatīvs

4.

- Prezidents
- Presidents
- Prezedents

2.

- Europa
- Ēiropa
- Eiropa

5.

- Herzogs
- Hercogs
- Hercoks

3.

- Majistāte
- Maijestāte
- Majestāte

6.

- Parlāments
- Parliments
- Parlaments

7.

- Premjirministrs
- Premjerministrs
- Premjērministrs

9.

- Arhivs
- Archivs
- Arhīvs

8.

- Kompetence
- Kompitence
- Kommpetence

10.

- Oficāls
- Oficiāls
- Officiāls

Izglītības un zinātnes
ministrija

LATVIJA
ES 20

Latviešu valodas
aģentūra